

возможным констатировать, что коррекционные развивающие занятия по методу Бобат с учетом гендерных особенностей способствуют поочередному становлению функций опорно-двигательного аппарата детей дошкольного возраста с поражением центральной нервной системы.

Ключевые слова: психомоторное развитие, дети дошкольного возраста, метод Бобат, центральная нервная система, коррекционные развивающие занятия.

*Bozhena Bukhovets,
post-graduate student, Department of Theory and Methods of Physical Education,
Physical Therapy and Sports Medicine,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
4, Fontanska Doroha Str., Odesa, Ukraine*

EFFICIENCY OF BOBATH CORRECTIONAL REMEDIAL EXERCISES FOR PRESCHOOLERS WITH CEREBRAL PALSY CONSIDERING THEIR GENDER PECULIARITIES

The article deals with the issue of the efficiency of applying Bobath therapy as the main method of the correction of psycho-physical state of preschoolers with central nervous system damages considering their gender. In order to assess the efficiency of the correctional remedial exercises the adapted scale "Testing motor skills of children aged from 3 months to the lawful age" was used. It helped to estimate the stages of psychomotor development of preschoolers. Due to its flexibility, accessibility and informative value it became possible to assess the effectiveness of the Bobath therapy for the correction of the psychophysical state of the above mentioned children. The experiment was based on the estimation of the basic motor skills in certain positions at the beginning and the dynamics of their formation at the end of the course of Bobath correctional remedial gymnastics. Positive results in the formation of motor skills in the initial position standing on all fours of both boys and girls have been observed. It confirms the effective influence of the proposed method on the back muscles, upper and lower limbs. It should be stated that all the examined motor skills have improved, however, the deterioration in the formation of some complex skills (walking, lifting a leg) because of the rapid improvement of performing more simple exercises (sitting, kneestanding) has been noted. Considering the research results it should be emphasized that Bobath correctional remedial gymnastics contributes to successive formation of locomotor system functions of preschoolers with central nervous system damage.

Keywords: psychomotor development, preschoolers, the Bobath method, central nervous system, remedial gymnastics.

Подано до редакції 14.04.2016

Рецензент: д. мед. н., проф. О. П. Романчук

УДК: 372.461

*Олеся Анатоліївна Шафран (Корон),
аспірант кафедри психології та педагогіки дошкільної освіти,
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди,
вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав-Хмельницький, Україна*

ПРО СТАН РОБОТИ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УМІНЬ І НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ

У статті висвітлено реальний стан роботи дошкільних навчальних закладів щодо формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання. З цією метою було проведено анкетування вихователів та бесіди з ними, спостереження за навчально-виховним процесом у дошкільних навчальних закладах, вивчено та проаналізовано робочі плани і конспекти занять, здійснено аналіз змісту дитячих хрестоматій для читання у дошкільних навчальних закладах.

Ключові слова: аудіювання, уміння і навички аудіювання, сприймання мовлення, розуміння мовлення, мовленнєва діяльність.

Постановка проблеми. Одним із важливих і пріоритетних напрямів освітньої політики України залишається розвиток мовлення дітей дошкільного віку, що відображено у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», в «Комплексних заходах щодо

всебічного розвитку і функціонування української мови», «Базовому компоненті дошкільної освіти» (2012), «Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року». Модернізація мовної освіти дітей дошкільного віку спрямована на оновлення мовного змісту, вдосконалення форм, методів

і технології навчання дітей рідної мови, розвиток культури мовлення та мовленнєвого спілкування. Своячасний і якісний розвиток мовленнєвої діяльності – важлива умова повноцінного мовленнєвого становлення випускника дошкільного навчального закладу, а також показника мовно-мовленнєвої підготовленості дошкільників до навчання в школі.

Аудіювання одночасно виступає фундаментальною основою як для комунікативно-мовленнєвої взаємодії суб'єктів мовленнєвої діяльності, так і для породження індивідуального мовлення. Саме з аудіювання починається оволодіння усною комунікацією. Будучи необхідною умовою спілкування, воно забезпечує успіх в оволодінні усним мовленням, а також адекватність мовленнєвої поведінки у різних ситуаціях спілкування. Отже, аудіювання виступає важливим показником рівня мовленнєвого розвитку дошкільників, а також ступеня засвоєння дошкільниками знань.

Аудіювання є також самостійним видом мовленнєвої діяльності (поруч із говорінням у дошкільному віці). Оскільки якість оволодіння зв'язним мовленням та засвоєння інформаційного матеріалу значною мірою залежать від здатності (спроможності) дошкільників вилучити з прослуханого повідомлення (висловлювання вихователя, однолітка, літературного тексту) необхідну інформацію для регуляції власних як мовленнєвих, так і поведінкових дій, то необхідно здійснювати цілеспрямовану, спеціально організовану роботу в ДНЗ щодо навчання дітей старшого дошкільного віку аудіювання як виду мовленнєвої діяльності. Недооцінка важливості роботи над аудіюванням у дошкільному дитинстві негативно позначається на мовно-мовленнєвій підготовленості дошкільників до навчання в школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психологічних і психолінгвістичних дослідженнях учених (Б. Г. Ананьєв, В. А. Артемов, М. І. Жинкін, О. І. Зимняя, В. П. Зінченко, З. І. Кличнікова, О. О. Леонтьєв, О. Р. Лурія, О. М. Соколов, Л. І. Чистович та ін.) розкрито різноманітні аспекти аудіювання як виду мовленнєвої діяльності, зокрема, структурна організація, психологічний зміст та механізми аудіювання, особливості слухового й смислового сприймання.

Психологічні особливості аудіювання дошкільників розкрито в працях відомих учених (Д. М. Арановська-Дубовис, Д. Б. Ельконін, О. В. Запорожець, Н. С. Карпинська, О. М. Концева, С. Л. Рубінштейн, Н. Г. Морозова, О. І. Никифорова, Н. А. Циванюк та ін.). Ученими встановлено, вже діти молодшого дошкільного віку здатні зрозуміти невеликі за обсягом тексти за умов спеціально організованого навчання.

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що в дошкільній лінгводидактиці увага вчених акцентується переважно на проблемах розвитку у дітей дошкільного віку навичок говоріння (А. М. Богущ, Н. В. Гавриш, Н. В. Горбунова, К. Л. Крутій,

Л. О. Таллер, О. С. Трифонова, О. С. Ушакова, С. К. Хаджирадєва, В. І. Яшина та ін.).

Окремі питання практики формування у дітей дошкільного віку навичок аудіювання розкрито в працях педагогів-класиків (С. Ф. Русова, Я. А. Коменський, І. І. Срезневський, В. О. Сухомлинський, Є. І. Тихеева, К. Д. Ушинський, Є. О. Фльоріна та ін.) та учених-лінгводидактів (А. М. Богущ, Н. В. Гавриш, Н. В. Горбунова, Л. О. Калмикова, К. Л. Крутій, Л. О. Таллер, О. С. Ушакова, В. І. Яшина та ін.).

Незважаючи на виключне значення аудіювання для формування й розвитку дитини дошкільного віку, важливість для практики користування рідною мовою, методика формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання як один із структурних компонентів методики розвитку мовлення дітей дошкільного віку ще не розроблена. Однією з причин недостатньої уваги до проблеми аудіювання в дошкільній лінгводидактиці є той факт, що до недавнього часу вважалося, що в процесі розвитку у дошкільників навичок говоріння діти автоматично, стихійно, без цілеспрямованого навчання оволодівають навичками аудіювання. На сучасному етапі розвитку лінгводидактичної науки протилежну точку зору висловлюють А. М. Богущ [1], Л. О. Калмикова [2], К. Л. Крутій [3], Н. В. Харченко [4] та інші учені.

Мета статті полягає у висвітленні реального стану роботи дошкільних навчальних закладів щодо формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання.

Завдання дослідження полягало у тому, щоб встановити, яке значення надають вихователі проблемі формування у дітей старшого дошкільного віку умінь та навичок аудіювання; визначити місце аудіативної діяльності в навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу (види занять, дитячої діяльності); які методи та прийоми використовують педагоги з метою формування аудіативних умінь та навичок у старших дошкільників.

Методи дослідження. Задля цього було використано такі *методи*: анкетування вихователів, бесіди з ними; спостереження за навчально-виховним процесом у дошкільних навчальних закладах; вивчення та аналіз робочих планів, конспектів занять; аналіз змісту дитячих хрестоматій для читання у дошкільних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення ступеня обізнаності вихователів з проблематикою нашого дослідження, усвідомлення ними її значущості та важливості на сучасному етапі розвитку дошкільної лінгводидактичної теорії та практики, а також для вивчення думок вихователів щодо реальної наявності методичного забезпечення процесу формування у дітей умінь і навичок аудіювання в умовах дошкільного навчального закладу відбулося анкетування з педагогічними працівниками. В анкетуванні взяло участь 54 педагогічних працівника (вихователі і методисти).

Отже, на перше запитання – «Розкрийте суть поняття «аудіювання» – жоден педагог не дав точної відповіді. 85% вихователів дали неточну відповідь, наприклад: «слухання, прослуховування записів, розповідей»; «слухання навчального матеріалу або творів художньої літератури»; «вміння дітей слухати і сприймати прочитане, почуте»; «співвіднесення дій із вказівкою вихователя»; «розуміння дитиною мовлення дорослого та дитячі висловлювання»; «вміння слухати і розуміти зміст творів художньої літератури, розуміти запитання і відповідати на них», 15% педагогів дали абсолютно неправильну відповідь, наприклад: «тестові завдання, тестування», «читання творів», «розповідь близько до тексту», «перевірка дитини на уважність», «перевірка рівня засвоєння дитиною вивченого матеріалу».

На друге запитання – «Яке значення має аудіювання у розвитку і формуванні особистості дитини?» – 81% вихователів, відповідаючи, підкреслювали важливість і вплив аудіювання на розвиток у дошкільників «мовлення, мислення, пам'яті»; «уваги»; «розуміння почутого»; «інтелектуальних здібностей»; «комунікативних здібностей»; «вміння слухати». 10,5% педагогів, вважаючи, що формування у дошкільників аудіативних умінь і навичок займає провідне місце в розвитку дитини, не змогли обґрунтувати власну відповідь. 5% респондентів висловились, що «не вважають за потрібне формувати у дошкільників аудіативні уміння і навички». 3,5% педагогів не дали відповідь на поставлене запитання.

Щодо третього запитання – «Чи потрібна спеціальна робота над аудіюванням у ДНЗ?» – відповіді виявилися такими: 92% вихователів дали однозначну відповідь «так»; 8% педагогів вважають, що у дошкільних навчальних закладах проводити роботу над аудіюванням не потрібно.

На четверте запитання – «Які уміння і навички Ви можете назвати аудіативними?» – 35% респондентів віднесли до аудіативних умінь і навичок такі: «вміння вести діалог»; «підтримувати співрозмовника»; «вміння спілкуватися з однолітками і дорослими»; 26% вихователів не дали відповідь на запитання; 18,5% педагогів вважають, що аудіативними уміннями і навичками виступають «розуміння дітьми тексту», «розуміння дітьми усного мовлення»; 17% – «вміння зосереджувати увагу»; 3,5% – «правильна, чітка вимова», «фонематичний слух».

Щодо запитання «За якими критеріями (показниками) Ви визначаєте ступінь сформованості у дітей старшого дошкільного віку аудіативних умінь та навичок?» відповіді педагогів виявилися такими: 81% педагогів не дали відповіді на запитання; 8% вихователів відповіли, що визначають рівень сформованості аудіативних умінь та навичок у старших дошкільників за такими показниками, як «правильні відповіді на запитання», «уважність при слуханні творів художньої літератури»; 11% респондентів зауважили, що «критерієм сформованості аудіативних умінь та навичок виступає вік дітей».

На запитання «Чи достатньо у ДНЗ конкретної методичної літератури з даного питання? Яка література допомагає Вам у підготовці та проведенні роботи щодо формування у дошкільників умінь і навичок аудіювання?» 37,5% педагогів відповіли, що конкретної методичної літератури «недостатньо»; 30% вихователів – «достатньо», але не назвали жодного конкретного автора чи методичного посібника, за якими вони працюють з даної проблеми; 17% вихователів не дали відповіді на запитання; 10,5% педагогів віднесли до методичної літератури «всю художню літературу», 5% респондентів вважають, що методичною літературою з цього питання виступають «таблиці Н. В. Гавриш».

При аналізі відповідей на запитання «На яких заняттях Ви приділяєте найбільшу увагу формуванню у дітей умінь та навичок аудіювання?» з'ясувалося, що 76% вихователів формують аудіативні уміння і навички на заняттях з «розвитку мовлення, читання художньої літератури, ознайомлення з навколишнім»; 19% вихователів відповіли, що «на усіх заняттях»; 5% вихователів – переважно на заняттях із «зображувальної діяльності, фізичної культури, на музичних заняттях».

На запитання: «У яких видах діяльності Ви формуєте у дошкільників уміння і навички аудіювання?» 59% вихователів відповіли, що «у навчальній діяльності»; 20,5% респондентів – «у ігровій діяльності»; 17% педагогів зауважують, що «у всіх видах діяльності»; 3,5% вихователів – «у повсякденній діяльності».

Відповідаючи на наступне запитання – «Які методи і прийоми Ви використовуєте у Вашій роботі з даного питання?» – 35% педагогів зазначили, що використовують «словесні методи (читання, розповідання, переказ)»; 20,5% вихователів – «наочні методи (спостереження, демонстрація, розглядання картин, картинок, фотографій)»; 13% респондентів – «практичні методи (різні види ігор)»; 11% педагогів – «практичні, словесні, наочні»; 7,5% респондентів – «анкетування»; 13% вихователів не дали відповіді на це запитання.

Щодо пункту «За якими принципами Ви підбираєте аудіоматеріал для роботи з дошкільниками?» 55% вихователів відповіли, що «за віковими особливостями дітей»; 17% педагогів – «за програмою навчання та виховання дошкільників»; 15% респондентів – «за критерієм доступності»; 2% вихователів – «за індивідуальними особливостями дітей»; 2% педагогів – «за інтересами дітей»; 9% респондентів – не дали відповіді.

Щодо запитання «Якими якостями має відрізнятися мовлення вихователя для ефективного аудіювання дітей?» відповіді вихователів були такими: 55% педагогів указали, що «мовлення вихователя повинно бути інтонаційним, виразним та емоційним»; 40% респондентів зазначили, що мовлення вихователя повинно бути «лаконічним, чітким, правильним, точним та зрозумілим»; 5% педагогів – не дали відповіді на запитання.

На питання «Чи цікавляться батьки станом розвитку мовлення-аудіювання у дітей?» 59% вихователів відповіли, що «ніколи цікавляться, але далеко не усі».

батьки»; 26% респондентів зазначили, що «батьки цікавляться»; 15% педагогів – «батьки не цікавляться».

На наступне запитання – «Чи просять батьки додаткові завдання для роботи вдома з розвитку мовлення дитини?» – було отримано такі відповіді: 75,5% вказали, що «батьки не просять додаткових завдань»; 20,5% респондентів – «просять додаткові завдання»; 4% педагогів – «інколи просять».

Зауважимо, що, на жаль, були вихователі, які відмовилися брати участь в анкетуванні та спілкуватися на запропоновану тему. На наше запитання – «Чому?» – вони або не називали причин, або пояснювали свою відмову багатим педагогічним досвідом і стажем роботи, що, за їхніми висловлюваннями, «звільняє їх від необхідності брати участь у додатковому сторонньому опитуванні».

Отже, анкетування показало, що переважна більшість вихователів усвідомлюють важливість досліджуваної проблеми для практики розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Проте, у них недостатньо знань про феномен «аудіювання», особливості формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання (педагогічні умови, методи і прийоми, форми і засоби мовленнєво-розвивальної роботи з дітьми), критерії та показники рівнів сформованості у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання. Вихователі не володіють достатніми знаннями про те, які саме уміння і навички аудіювання необхідно формувати. Тому вважаємо, що педагогічні працівники потребують підвищення теоретико-практичної освіченості щодо формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання в освітньо-виховному процесі ДНЗ.

З метою вивчення реального стану роботи дошкільних навчальних закладів щодо формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання було здійснено цілеспрямовані спостереження за освітньо-виховним процесом та проаналізовано робочі плани навчально-виховної роботи вихователів.

Спостереження дали змогу встановити, що аудіативну діяльність дітей старшого дошкільного віку вихователі організовують найчастіше на заняттях з художньої літератури, на яких діти слухають літературні твори. Було також виявлено, що під час цих занять перед читанням художніх творів вихователі давали словесну настанову дітям на «уважне слухання», промовляючи такі фрази, як-от: «Слухайте мене уважно», «Уважно мене послухайте і скажіть», «Сядьте тихенько і уважно слухайте мене», «Покладіть ручки на колінця і уважно слухайте казку (віршик, оповідання)». На нашу думку, використання вихователями подібних одноманітних мовленнєвих «формул-настанов» жодним чином не мотивують дітей до осмисленого сприймання мовленнєвого повідомлення (тексту), не викликають інтересу до майбутньої діяльності слухання, не орієнтують на усвідомлення важливої ролі умінь слухати і розуміти сприйняту інформацію. Після прочитання дітям художнього твору педагоги формулюють запитання, як прави-

ло, репродуктивного характеру на відтворення змісту сприйнятого тексту і задовольняються «правильними» відповідями, точними з точки зору відтворення фактів прослуханого. Тобто навчально-мовленнєва робота проводиться більшою мірою на запам'ятовування сприйнятого повідомлення або його повний (дослівний) переказ. На жаль, вихователями не формулюються запитання і не пропонуються аудіативні завдання на формування у дітей старшого дошкільного віку здатності до вірогідного прогнозування змісту тексту на основі прослуханого заголовку, початку розповіді, її закінчення, виокремлення основної думки твору, розуміння підтексту (глибинного смислу).

Отже, спостереження за навчально-виховним процесом показали, що на заняттях з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку вихователі спрямовують свої зусилля переважно на розвиток у дітей навичок і умінь говоріння (складання різних видів і типів розповідей, переказування, придумування казок тощо). Проблемі формування у дітей старшого дошкільного віку умінь та навичок аудіювання не приділяється належної уваги, про що засвідчив також і аналіз робочих планів навчально-виховної роботи, у яких взагалі не сформульовані відповідні навчально-мовленнєві завдання.

Аналіз змісту дитячих хрестоматій для читання – («Найкраща книга для читання від 3 до 6 років». – Київ, 2012; «Велика хрестоматія для читання в дитячому садку». – Київ, 2013; «Хрестоматія для читання у дитячому садку (4-6 років)». – Київ, 2007; «Художнє слово в житті дитини. Посібник-хрестоматія. Старший дошкільний вік». – Харків, 2011; «Повчальні казки та незвичайні історії для малечі. Для всіх вікових груп ДНЗ». – Харків, 2012; «Хрестоматія для читання. Твори для дітей раннього, молодшого і старшого дошкільного віку». – Харків, 2011; «Сонечко мандрує Україною». – Київ, 2014; «Українська мозаїка: книга для читання в дошкільному закладі і родинному колі». – Тернопіль, 2011; «Кольорове намисто. Збірка літературних творів для дітей 4-5 років». – Київ, 2014) – показав, що у них відсутні спеціальні завдання (коментарі, запитання), спрямовані на формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання. Це означає, що у педагогічних працівників немає зразкових методичних орієнтирів на здійснення відповідної навчально-мовленнєвої роботи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі здійсненого констатувального зрізу можемо говорити про те, що у проаналізованих дошкільних навчальних закладах відсутня цілеспрямована навчально-мовленнєва робота з формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання. Причиною цього, на наш погляд, є те, що жодна з чинних програм навчання і виховання дошкільників та методичні рекомендації до них не орієнтують педагогів на відповідний вид роботи, а також до цього часу не розроблена цілісна методика формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання.

Більшість вихователів усвідомлюють важливість досліджуваної проблеми для практики розвитку мов-

лення дітей дошкільного віку, проте у них недостатньо знань щодо феномену «аудіювання», особливостей формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання (педагогічні умови, методи і прийоми, форми і засоби мовленнєво-розвивальної роботи з дітьми), критеріїв та показників рівнів сформованості у старших дошкільників умінь і навичок аудіювання. Вихователі не володіють достатніми знаннями про те, які саме уміння і навички аудіювання необхідно формувати. На нашу думку, педа-

гогічні працівники потребують підвищення теоретико-практичної освіченості щодо формування у дітей старшого дошкільного віку умінь і навичок аудіювання в освітньо-виховному процесі ДНЗ.

Перспективи подальших досліджень убачаємо, поперше, в розробці експериментальної методики формування у дітей старшого дошкільного віку навичок і вмінь аудіювання; по-друге, у створенні програми теоретико-практичної підготовки вихователів та методистів до роботи за експериментальною методикою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш ; за ред. А. М. Богуш. – К. : Вища шк., 2007. – 542 с.

2. Калмикова Л. О. Психологія формування мовленнєвої діяльності у дітей дошкільного віку : [монографія] / Л. О. Калмикова. – К. : Фенікс, 2008. – 497с.

3. Крутій К. Л. Розвиток почуття мови у дітей засобами штучних текстів (на матеріалі лінгвістичної казки Л. С. Петрушевської) / К. Л. Крутій // Психолінгвістика [зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-

Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»]. – Переяслав-Хмельницький : ФОП Лукашевич О. М. – 2014. – Вип. 15. – С. 215-226

4. Kharchenko N. V. Development in Preschoolers of Skills in Listening and Producing Expression-considerations / N. V. Kharchenko // Psycholinguistics [collection of scientific works State Higher Educational Establishment «Pereyaslav-Khmelnytskyi state pedagogical university named after Hryhoriy Skovoroda»]. – Pereyaslav-Khmelnytskyi : «Видавництво КСВ». – 2015. – Vol. 17. – P. 143-155.

REFERENCES

1. Bohush, A. M., Havrish, N. V. (2007). *Doshkilna lnhvodydaktyka: teoriia i metodyka navchannia ditey ridnoi movy [Preschool linguodidactics: Theory and methods of teaching native language to children]*. Bogush, A. M. (Ed.). Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

2. Kalmykova, L.O. (2008). *Psykhohihiia formuvannia movlennevoi diialnosti u ditey doshkilnoho viku [Psychology of speech activity formation in preschoolers]*. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].

3. Krutiy, K. L. (2014). Rozvytok pochuttia movy u ditey zasobamy shtuchnykh tekstiv (na materiali lingvistichnoyi kazki L.S. Petrushevskoyi) [The development of the sense of language in children using artificial texts (based on linguistic tales L.S. Petrushevskoyi)]. *Psyholinhvistyka – Psycholinguistics*, 15, 215-226 [in Ukrainian].

4. Kharchenko, N.V. (2015). Development in Preschoolers of Skills in Listening and Producing Expression-considerations. *Psycholinguistics*, 17, 143-155 [in English].

Олеся Анатолієвна Шафран (Корон),

аспірант кафедри психології та педагогіки дошкільного образования, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, ул. Сухомлинського 30, г. Переяслав-Хмельницький, Україна

О СОСТОЯНИИ РАБОТЫ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ПО ФОРМИРОВАНИЮ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА УМЕНИЙ И НАВЫКОВ АУДИРОВАНИЯ

В статье раскрыто реальное состояние работы дошкольных образовательных учреждений по формированию у детей старшего дошкольного возраста умений и навыков аудирования. С этой целью были использованы такие методы: анкетирование воспитателей, беседы с ними; наблюдения за учебно-воспитательным процессом в дошкольных образовательных учреждениях; изучение и анализ рабочих планов, конспектов занятий; анализ содержания детских хрестоматий для чтения в ДОУ. Опрос педагогов показал, что подавляющее их большинство осознают важность исследуемой проблемы для практики развития речи детей дошкольного возраста. Тем не менее, у воспитателей недостаточно знаний о феномене «аудирование», об особенностях формирования у детей старшего дошкольного возраста умений и навыков аудирования (педагогические условия, методы и приёмы, формы и средства речеразвивающей работы с детьми), критерии и показатели уровней сформированности у детей старшего дошкольного возраста умений и навыков аудирования. Воспитатели не владеют достаточными знаниями о том, какие именно умения и навыки аудирования необходимо формировать у детей. Поэтому считаем, что педагогические работники нуждаются в повышении теоретико-практической осведомленности по проблеме формирования у детей старшего дошкольного возраста умений и навыков аудирования в образовательно-воспитательном процессе ДОУ. Наблюдения за образовательно-воспитательным процессом показали, что на занятиях по развитию речи детей старшего дошкольного возраста воспитатели нацеливают свои усилия в первую очередь на развитие у детей навыков и умений говорения. Анализ содержания детских хрестоматий для чтения показал, что в них отсутствуют специальные задания (комментарии, вопросы), нацеленные на формирование у детей старшего дошкольного возраста умений и навыков аудирования. Это означает, что у педагогических работников нет образцовых методических ориентиров на проведение соответствующей речевой работы. На основании установленных фактов (констатирующих срезом) можем говорить о

том, что в дошкольных учебных учреждениях отсутствует специальная речевая работа по формированию у детей старшего дошкольного возраста умений и навыков аудирования.

Ключевые слова: аудирование, умения и навыки аудирования, восприятие речи, понимание речи, речевая деятельность.

*Olesia Shafran (Korop),
post-graduate student, Department of Psychology and Pedagogy of Preschool Education,
Pereyaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda,
30, Sukhomlynskyi Str., Pereyaslav-Khmelnytskyi, Ukraine*

ACTIVITY PROGRESS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS ON THE FORMATION OF THE LISTENING COMPREHENSION SKILLS IN SENIOR PRESCHOOLERS

The article is aimed at revealing the real activity progress of preschool educational institutions on the formation of listening comprehension skills in senior preschoolers. The following methods were used: survey of pedagogues; monitoring of the educational process in kindergartens; study and review of the curricula; review of the content of child readers in kindergartens. Questioning of pedagogues has shown that most of them realize the importance of the researched issue for the development of preschool children's speech. However, they have not enough knowledge about the phenomenon of "listening comprehension", peculiarities of the formation of listening comprehension skills in preschoolers (pedagogical conditions, methods and techniques, forms and means of speech and developing work with children), criteria and indicators of the levels of the development of these skills. They do not have enough knowledge about what kind of listening skills and abilities should be formed in preschoolers. Therefore, we believe that teaching staff need theoretical and practical knowledge on the formation of listening comprehension skills in preschoolers during the educational process. The monitoring of the educational process has shown that during language development lessons of senior preschoolers the teachers focus their attention primarily on the development of their speaking skills (different kinds and types of stories, retelling, inventing stories, etc.). The review of the content of child readers has shown that they have no specific tasks (comments, questions) aimed at the development of listening comprehension skills in preschoolers. The carried out research has shown that that preschool educational institutions do not provide purposeful educational work focused on the development of listening comprehension skills in senior preschoolers.

Keywords: listening, listening skills and abilities, speech perception, understanding of speech, speech activity.

Подано до редакції 14.04.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. І. І. Доброскок
